

A szárazföldi hadsereg érdekében tevékenykedő szállítóhelikopter egységek (alegységek) hadtápbiztosításáról

Dr. Csordás Lajos alezredes

Minden helikopteregységnek (-alegységnek) olyan – a feladatoktól függően differenciált – hadtápszervezettel kell rendelkeznie, amely biztosítja a harcckészültségi, kiképzési és mozgósítási feladatok eredményes végrehajtását békeidőszakban, de lehetővé teszi az adott egységre (alegységre) háruló háborús feladatok hadtápbiztosítását is. Emellett a hadtápszolgálatot fel kell készíteni a várható és a váratlan speciális feladatok ellátására is.

A csapatrepülőök harctevékenységének hadtápbiztosításáról a Honvédelem 1976. évi 5. titkos számában már írtam. Ezúttal azonban – az addigi tapasztalatok elemzése és értékelése alapján – a szárazföldi hadsereg érdekében tevékenykedő szállítóhelikopter egységek (alegységek) hadtápbiztosításának kérdéseivel kívánok foglalkozni.

Mielőtt a részletkérdésekre rátérnék, szükségesnek tartom azon körülmények vázlatos áttekintését, amelyek alapvetően befolyásolják a hadtápbiztosítást.

Háborús viszonyok között a szállítóhelikopter egység tevékenységének jelentős részét – nagy valószínűséggel – a szárazföldi hadsereg érdekében fogja végrehajtani.

A szállítóhelikopter egység (alegység) a szárazföldi hadsereg érdekében végrehajtandó feladatát annak alárendeltségében (átalárendeléssel) oldhatja meg, vagyis a hadseregszervezés elhatározása alapján a csapatrepülő főnök utasításai szerint tevékenykedik. A harctevékenység tervezését és szervezését a helikopteregység törzse végzi.

Figyelembe véve a helikopteregység által megoldandó feladatokat, valamint a rendszeresített helikopter típus hatósugarát, az alegységek az arcvonalától általában 80–150 km távolságra települnek. A szárazföldi csapatok feltételezett támadási ütemétől függően a helikopteregység (-alegység) áttelepítése 2–3 naponként várható.

A szállítóhelikopter egység alapvetően ezred szervezetben tevékenykedik. Egy egység állományában minegy 35–40 db MI-8 típusú helikopter található.

A földi veszteségek elkerülése, a rejtési rendszabályok betartása érdekében al-egységeként települ.

A repülőtéren, leszállóhelyen a helikopteralegységeket az atomvédelem követelményeinek megfelelően, széttagoltan kell elhelyezni.

A helikopteregység légideszant feladatok végrehajtásakor az alaprepülőter-ről, leszállóhelyekről várakozási, majd berakási körletbe települ át. A várako-zási körletbeni újratöltést biztosító földlépcső oszlopmenet végrehajtásának időtartama meglehetősen korlátozott. Ez az időnorma határozza meg a fent em-lített állomány és eszköz lépcsőzését, elhelyezését és a technikai eszközökkel szemben támasztott követelményeket (terepjáró képesség, sebesség stb.).

A hadtáp megszervezése

A csapatrepülő alakulatok hadtápjának megszervezése magába foglalja a hadtáp felkészítését; a kijelölt után- és hátraszállítási utak igénybevételének pontosítását; a széttelepítés, áttelepülés kérdéseit; a hadtáp tömegpusztító esz-közök elleni védelmét; valamint őrzés-védelmét.

A fenti feladatok megvalósulnak a harcckészültségi tervekben tervezett anyagi eszközökkel történő feltöltéssel, a teljes harcckészültség bevezetésével, az átalárendelt egységek, alegységek hadtápjának áttelepülésével (a kijelölt repülő-terekre, leszállóhelyekre), valamint azon szükséges rendszabályok bevezetésé-vel, amelyek a hadtáp működőképességét biztosítják.

A helikopteregység hadtápjának szervezete a szárazföldi egységek hadtáp-jához viszonyítva egy sor eltérő, sajátos jelleggel bír.

A helikopteregységek (-alegységek) fegyverzete, a település és a harci al-kalmazás sajátosságai alapvetően meghatározzák a helikopteregységeket kiszol-gáló, biztosító szolgálatoknak az anyagi-technikai biztosítással, egészségügyi el-látással kapcsolatos feladatait. A helikopteregység tevékenységét a gyakran is-métlődő áttelepülés jellemzi. Ezért a biztosító, kiszolgáló szervezetét is úgy célszerű kialakítani, hogy az képes legyen 2 naponkénti repülőter (leszállóhely) váltás mellett az egység harctevékenységét egy időben két települési helyen, viszonylag nagy önállósággal biztosítani.

Ismerve a várható hadszíntér adta lehetőségeket, e kérdéskörnél szükséges fi-gyelembe venni a front légi hadserege repülőterei felhasználásának lehetősé-geit is.

A helikopteregységek (-alegységek) feladatainak megfelelően a biztosító, kiszolgáló szolgálatoknak az alábbi feladatokat kell végrehajtani:

- állandó használható állapotban tartani a repülőtereket, leszállóhelyeket, úgy az adott települési helyen, mint a tervezett előrevonási szakaszon;
- a helikopteregységek (-alegységek) tevékenységéhez szükséges anyagok kellő időben történő biztosítása a harc megvívásának körülményei között;
- az anyagi eszközöket időben eljuttatni a harc felhasználás helyére;
- megszervezni és végrehajtani a kijelölt kiszolgáló, biztosító alegységek közúton történő áttelepülését, továbbá a repülések anyagi-, technikai, a szemé-lyi állomány egészségügyi biztosítását, valamint a személyi állomány élelem-mel, ruházattal, elhelyezéssel történő ellátását és végül tervezni, szervezni az atom- és végvédelemmel, őrzéssel kapcsolatos feladatokat.

A felsorolt feladatok maradéktalan végrehajtása szükségszerűen felveti a helikopteregységek biztosításának komplex elvek szerinti kimunkálását. A jelen

cikk meghatározott terjedelme természetesen nem teszi lehetővé a kérdés teljes kifejtését, így csupán néhány főbb biztosítási terület alapkérdéseit foglalom össze.

A helikopteregység anyagi-technikai biztosítását az állandó harckészültség és a sikeres harc megívásához szükséges feltételek szintentartása érdekében szükséges szervezni.

A helikopteregység ellátása a fegyver- és lőszerszállítást, továbbá a repülő és gépkocsi üzemanyaggal, gázokkal, sűrített levegővel, a repülőműszaki eszközökkel és híradó anyagokkal, a gépjármű és speciális technikai eszközökkel (oxigéntöltő, levegősűrítő stb.), az elhelyezési anyagokkal, a politikai-agitációs és propaganda eszközökkel, a vegyi és atomvédelmi eszközökkel, valamint az egészségügyi anyagokkal, eszközökkel történő ellátást foglalja magába.

A repülések repülőterei biztosítása komplex feladat, melyet a repülőegység és alegységei harctevékenysége sikerének érdekében speciálisan szervezett alegységek végeznek. Ezek a biztosítási feladatok a következők:

- a repülőterek (leszállóhelyek) repülésre kész, használható állapotban tartása;
- a repülésekhez szükséges technikai eszközök és anyagok biztosítása (indító, levegő, gáz, üzemanyag feltöltőeszközök és anyagok);
- a repülések egészségügyi biztosítása;
- a hajózó és műszaki állomány repülés alatti étkeztetésének megszervezése;
- a tűzoltó és álcázási feladatok megszervezése.

A repülések hadtápbiztosítását a repülőegység- (alegység-) parancsnok parancsa, intézkedése alapján a hadtápfőnök szervezi meg (URV-71/668 p.). A parancsnok intézkedésében megadja a biztosítás megszervezéséhez szükséges legfontosabb adatokat, melyek a következők:

- repülőgép (helikopter) bevetések száma;
- a repülő feladathoz szükséges eszközök, anyagok mennyisége és összetétele;
- a várható fogyasztás mértéke;
- a kijelölt repülőtér (leszállóhely) fogadókész állapotba hozásának határideje;
- a repülőtér manőverek rendje, ideje és az ezzel kapcsolatos repülést kiszolgáló eszközök, anyagok közúton történő átszállítása;
- az alegységek és kiszolgáló eszközök széttelepítése és azok álcázása;
- a vegyi és radioaktív szennyezés felderítésének és a hajózó állomány étkeztetésének rendje.

1. Repülőtér biztosítás

A szárazföldi csapatok támadási ütemének megnövekedése, a harc dinamikája nagyfokú manőverező képességet követel a helikopteregységektől, -alegységektől. A szárazföldi csapatok mozgását követve újabb és újabb repülőterek, illetve leszállóhelyek, valamint ehhez szükséges helikopter állóhelyek, vezetési pontok, óvóhelyek kialakítására lesz szükség. A szállítóhelikopter egység alegységi részére általában nem szükséges repülőtér kiképzése, elegendő viszonylag sík, nem átszegdelt terep (50 x 200 m-es és a lejtési szög nem több 5°-nál). Ilyen területek nagy valószínűséggel találhatók a várható hadszíntéren.

Ha a közepes helikopterek teljes megterheléssel hajtanak végre feladatot, akkor a felemelkedést csak nekifutással képesek végrehajtani. Ezért szükséges a felszállóhelyek repülőtérszerű kiképzése is. A szükséges műszaki munkálatokat azon seregtest, magasabbegység műszaki erői végezhetik, melynek érdekében az adott helikopteralegység tevékenykedik. Emellett célszerű lenne olyan műszaki alegység létrehozása a csapatrepülőök szervezetében, mely ilyenirányú szakfeladatok ellátására képes. Jelenleg ilyen erők sem a csapatrepülőök, sem a szárazföldi hadsereg szervezetében nincsenek. A végrehajtott gyakorlatok során a feltételezés szerint a repülőterek, leszállóhelyek kijelölését a FRONT, berendezését a légi hadsereg műszaki alakulatai végezték.

2. Üzemanyag-biztosítás

A helikopteregység (-alegység) harci feladata végrehajtásának egyik alapvető feltétele a hadtápbiztosításon belül a repülő üzemanyag folyamatos biztosítása. A folyamatos és időbeni repülő üzemanyag-biztosítás nélkül nem lehet sikeres, gyors, ismételt légitévékenységet végrehajtani (deszant-, anyagszállítás, sérült kiürítés, mentés stb.). A helikopteregység repülő üzemanyag-biztosítása az általános üzemanyag-ellátás feladatain túl egy sor eltérést tartalmaz.

Egy-egy repülő feladat teljesítése után a leszállt helikoptereket a legrövidebb idő alatt fel kell tölteni és elő kell készíteni a következő feladat végrehajtására. Ez csak úgy biztosítható, ha megfelelő helyen, megfelelő mennyiségű és minőségű üzemanyag, továbbá a feltöltéshez szükséges töltőeszköz is rendelkezésre áll.

Vizsgáljuk meg részletesebben ezt a problémát és végezzünk számvetést egy szállítóhelikopter egység repülő üzemanyag-biztosítására.

A szállítóhelikopter ezred üzemanyagtöltő-gépkocsi szükséglete alegységenkénti bontásban:

Egy MI-8 helikopterszázad repülő üzemanyag-szükséglete póttartályok nélkül, napi 3 bevetést számolva (például az alábbi gép mennyiséggel számolva)

egy gép bevetés 1170 kg (0,8 fogyasztási normával számolva)

egy század bevetés $14 \times 1170 \text{ kg} = 16\,380 \text{ kg}$

három század bevetés $16\,380 \times 3 = 49\,140 \text{ kg}$

egy ezred 3 bevetés szükséglete 147,4 t

egy helikopterszázad üzemanyaggal történő ismételt feltöltésének időszükséglete:

$$S_{zf} = (t + f_e + t_a + t_d) \times \frac{f_g}{t_g} = \text{perc}$$

S_{zf} = századfeltöltés'

f_g = feltöltendő gépek száma (14)

t_o = töltőgépkocsi géphezállása (2-3 perc)

f_e = feltöltés, előkészítés, csatlakoztatás (2 perc)

t_a = üzemanyag áttöltés ideje (8-12 perc)

t_d = töltés befejezése és okmányolása (2 perc)

t_g = töltőgépkocsi db száma (két gépenként 1 db üzemanyagtöltő-gépkocsi)

Képletbe behelyettesítve:

$$S_z = (2 + 2 + 10 + 2) \times \frac{14}{7} = 16 \times 2 = 32 \text{ perc.}$$

* Jelen számvetés alapján 7 db töltőgépkocsival számolva a töltési idő 32 perc. Ha a töltőeszközök számát csökkentem, úgy a töltési idő növekszik, természetesen a minőségi vizsgálat (üzemanyag laborvizsgálata, ülepítés stb.), valamint az üzemanyagraktár leszállóhelytől való távolsága (általában 2-3 km) megtételének időfüggvényében is.

Például: ha 4 db-ra csökkentem a töltőeszközök számát, akkor

$$16 \times \frac{14}{4} = 16 \times 3,5 = 56 \text{ perc.}$$

Ha az egység feladata megköveteli az ismételt bevetés meghatározott idő alatti teljesítését, úgy a szükséges töltőeszköz mennyiséget számoljuk ki, pl.: 1 MI-8 helikopterszázad üzemanyaggal történő ismételt feltöltésére 30-40 perc áll rendelkezésre, ehhez szükséges

- 7 db 5 t terepjáró üzemanyagtöltő-, -szállító gépkocsi,
- 1 db 5 t terepjáró üzemanyagtöltő-, szállító gépkocsi tartalék (leszívó gépjármű).

A szállítóhelikopter egység gyakran kerül alegység kötelékben alkalmazásra. A fenti számvetéseket figyelembe véve az egység repülőtéren belüli kiszolgálásához szükséges 21 db 5 tonnás terepjáró üzemanyagtöltő-, szállító és 3 db 5 tonnás üzemanyag leszívó gépjármű, összesen 24 db. A repülő üzemanyagtöltő-gépkocsin kívül szükséges századonként 2-2 db töltőgépkocsi a gépjármű hajtóanyag szállítására és feltöltésére. Összesen 6 db (+ 3 db utánfutó tartály).

A helikopterek üzemanyaggal történő feltöltése csak az előírt minőségi ellenőrzések után lehetséges. Ezeket a vizsgálatokat az erre a célra rendszeresített tábori laboratóriumban, szakszerűen képzett állomány végezheti, amely a vizsgálatokról, illetve annak eredményeként kapott paramétereiről vizsgálati bizonylatot állít ki, amely a feltöltés engedélyező okmánya!

A rendelkezésre álló és tervezett létszámmal, valamint üzemanyagtöltő-, szállító eszközzel a folyamatos üzemanyag-ellátás csak a repülőtéren, leszállóhely közelében telepített üzemanyagraktárból teljesíthető. Célszerű az áttelepülésre (feladatra) kijelölt terület közelében a várható üzemanyag-szükségletet időben telepíteni.

3. Egészségügyi biztosítás

A szállítóhelikopter egység egészségügyi biztosítása a szárazföldi alakulatokhoz viszonyítva eltérő sajátosságokat mutat, mivel az egység tevékenysége nem korlátozódik konkrétan a kijelölt település körletére. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy az alegységek megosztva, egymástól aránylag nagy távolságra települnek. Az egészségügyi szolgálat állományát és felszerelését a soron következő áttelepülési feladatok biztosítása érdekében nap mint nap alkalmazni kell. Ezért nagy jelentősége van a szárazföldi hadsereg egészségügyi szolgálattal való szoros együttműködésnek.

Sajátos tényezőként jelentkezik a sérültek kiürítésének megszervezésénél, hogy az egészségügyi szolgálat csak a repülések egészségügyi biztosításához szükséges mentő gépjárművekkel rendelkezik, így a sérültek kiürítésére teher-szállító gépjárművek bevonása válik szükségessé. Ez a komplikáltabb sérültek szállítása esetében állapotromláshoz vezethet.

Különleges feladatként jelentkezik a sérült, hajózó és a speciális állomány kiürítésének megszervezése, végrehajtása. Ezen állomány részére biztosított egészségügyi intézmények az arcvonaltól viszonylag nagy távolságra települnek, amely indokoltá teszi a speciális sérült állomány légi úton történő kiürítését.

Az egység időleges átalárendelése esetén az alkalmazás területein az egészségügyi ellátást, a sebesültek összegyűjtését, hátraszállítását – a területi ellátási elvek és követelmények figyelembevételével – a szárazföldi alakulatok egészségügyi szolgálatai végezhetik. A kutató-mentő szolgálat helyszíni segítségével kivül a kényszerleszállt, katapultált hajózó állomány felkutatása, ellátásuk biztosítása az adott sávban települő magasabbegység egészségügyi szolgálatával együttműködve történhet.

4. Anyagszállítás

A biztosítási feladatok végrehajtásának alapvető feltétele a szükséges anyagok időbeni után- és hátraszállításának megszervezése és végrehajtása. A helikopteregységek (-alegységek) vonatkozásában alapvetően a repülőüzemanyag, repülőrakéta és repülő műszaki anyagok utánszállítása jelenti a legnagyobb feladatot.

A helikopteregységek (-alegységek) ezen feladatokat a rendelkezésükre álló szállító eszközökkel csak részben tudják végrehajtani, mivel ezek az eszközök a repülések közvetlen kiszolgálásához szükségesek. Az eszközök egy részének a szállításokra történő igénybevételével arányosan nő a helikopterek újrafeltöltési ideje, amely az adott harctevékenység végrehajtását késleltetheti.

A helikopter hajtóanyag utánszállítását nehezítő tény a raktárak tervezett települési távolsága, mely az első települési helytől számítva 80–100 km, így az egy forduló számított idejét figyelembe véve az üzemanyagszállító alegység naponta 2, feszített helyzetben 3 fordulót hajthat végre.

Mivel a helikopter hajtóanyagot csak az erre rendszeresített üzemanyag töltőeszközökben lehet szállítani és harchelyzetben nem, vagy csak nagy késséssel lehet az elvesztett eszközök pótlását biztosítani, nagy jelentőséggel bír az üzemanyagtöltő-, szállító eszközök gyors, soronkivüli javításának biztosítása.

A helikopteregységek harcbiztosításának anyagszükségletei utánszállítási feladatai végrehajtásához célszerű lenne létrehozni egy speciális szállító alegységet. Ez az alegység központi irányítás mellett működne, feladata az anyagok folyamatos utánszállítása lenne. A helikopter rakéta utánszállítását helikopterrel célszerű megszervezni (kapacitása 250–300 t).

A helikopteralegységek kiszolgáló, biztosító állományának áttelepítése – részben az utak romboltsága, zsúfoltsága, esetleges szennyezettsége, részben az alegység eszközeinek kedvezőtlen technikai mutatói miatt (gyenge terepjárókészség) – az eddig tárgyalt utánszállítási feladatoknál lényegesen bonyolultabb feladat.

Következtetések, javaslatok

A szárazföldi csapatok érdekében az alárendeltségében felhasználásra tervezett helikopteregységek, -alegységek az állandó készenlét időszakában az MN Csapatrepülő Parancsnokság alárendeltségébe tartoznak, azok egésze, vagy egy része a magasabb harckészültségbe helyezést követően – a kialakult konkrét

helyzettől függően – átalárendelésre kerülhet a szárazföldi seregesthez, vagy más magasabbegységhez.

Az állandó harckészültség időszakában kiemelt figyelmet kell fordítani a szárazföldi csapatok azon szervezeti elemei szakmai és technikai felkészítésére, amelyek részt vesznek az átadásra kerülő helikopteregységek (-alegységek) tevékenysége hadtápbiztosításának megszervezésében.

Ugyancsak célszerű lenne megvizsgálni, hogy a koalíciós front keretében az adott nemzeti hadsereg helikopteregységei (-alegységei) anyagi-, technikai biztosításában milyen részt vállalhat a koalíciós front légi hadserege anyagi-, technikai szolgálata.

A helikopteregységek utánszállítási feladatainak megoldása érdekében a jövőben figyelmet kell fordítani arra, hogy a szárazföldi csapatok és az érdeklükben tevékenykedő helikopteregységek manőverképessége összhangban legyen (közúti szállítóeszközök terepjáró készsége, tábori elhelyezési eszközök stb.).

Az eddig kifejtettek jól érzékeltetik, hogy a szárazföldi csapatoknak átalárendelt helikopteregységek ellátásában, biztosításában a hadsereg támadási sávjában tevékenykedő hadtápszerveknek, szolgálatoknak részt kell vállalniuk. A részvétel arányát, mélységét, az ellátási területükön tevékenykedő helikopteregységek nagyságrendje és a konkrét harcfeladatuk határozhatja meg. Az elmondottakból következik, hogy a helikopteregységek, -alegységek ellátásában, biztosításában résztvevő, nem repülő képzettségű hadtápszervek speciális felkészítésében a csapatrepülő hadtápszolgálatnak jelentős részt kell vállalnia az állandó harckészültség időszaka alatt.

A megoldásra váró kérdések közrebocsátásával gondolatébresztés volt a céloim annak érdekében, hogy a szárazföldi hadsereg csapatai alárendeltségébe kerülő helikopteregységek, -alegységek harctevékenysége anyagi-technikai biztosítását fejlesszük, miáltal fokozhatjuk képességüket a várhatóan bonyolult körülmények közötti harctevékenységek maradéktalan teljesítésére.

[Szemléltető mellékletek (3 db) a folyóirat végén található.]